

tarpKNYGŲ

DINGUSIU LAIKYTAS LEIDINĖLIS RASTAS A. TYLOS BIBLIOTEKOJE

Anykščiu L. ir S. Didžiulių viešojoje bibliotekoje saugoma istoriko prof. habil. dr. Antano Tylos (1929–2018) asmeninė biblioteka, šiai įstaigai perduota po mokslininko mirties. Jau antrus metus A. Tylos rankraščius tvarkanti Anykščiu bibliotekos savanorė Edita Stiklinskaitė atrado brošiūrėlę „Maldos taikai išprašyti (į šv. Jackų)“. Šis leidinys buvo laikomas dingusiu. Vienintelis bibliografinis įrašas apie knygėlę Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos LIBIS kataloge rodo, kad 1916 m. ją parengė knygnešys Jurgis Bielinis (1846–1918).

Ši nedaugelyje šaltinių minima 16 puslapių brošiūrėlė laikyta itin reta. Tyrinėtojas Jonas Petronis (1915–2003), abejodamas, kad knygėlės autoriumi galėjęs būti J. Bielinis, prieš kelis dešimtmečius spaudoje yra rašęs: „O gal kokioje bibliotekoje ar pas kokį bibliofilą yra „užsimetusi“ ši brošiūrėlė? Būtų gerai, jei jos savininkas atsilieptų. Dar vienu faktu pasipildytų lietuviška knygotyra.“¹ Tiksliai nėra žinoma, kada ir kaip pas A. Tylą atsirado minėta brošiūrėlė, tačiau spėjama, kad ją kartu su užrašytais atsiminimais apie knygnešio J. Bielinio veiklą ir šios unikalios brošiūrėlės leidybą galėjo perduoti Ipolitas Udras. Noras išsiaiškinti paskatino ieškoti daugiau informacijos apie leidinį.

Knygnešių veiklos tyrinėtojai Kazys Misius ir Benjaminas Kaluškevičius savo knygoje apie J. Bielinį rašė: „Su J. Bieliniumi yra susijusi ir iki šiol knygotyriminkų neišnarpliota vienos knygėlės leidyba. Stasys Butkus (1897–1961) rašo, kad J. Bielinis <...> 1916 m. Vilniuj išleido savo parašytą 16 puslapių brošiūrėlę „Maldos taikai išprašyti (į šv. Jackų)“. Minėtos knygutės „Prakalbos žodyje“, be kitko, šitaip rašoma: „<...> Tegu padeda Lietuvai tos maldos greičiau išsigydyti iš visų žaizdų, padarytų jai to karo. Tegu sveika žengia mūsų tauta tiesos keliais šviesesnėn ateitin. Lietuvių tautos tarnas Jurgis Juozas.“²

Knygelę recenzavęs, jos turinį nagrinėjęs ir kelių giesmių ištraukas pateikęs knygnešystės tyrinėtojas Petras Ruseckas (1883–1945) neabejojo, kad autoriaus žodį pasirašęs „lietuvių tautos tarnas Jurgis Juozas“ yra Jurgis Bielinis. Laikraštyje „Lietuva“ 1926 m. jis rašė: „Yra tai užmiršta, o gal niekad niekieno ir nepastebėta, mums gana įdomi, bet mūsų bibliografams nežinoma brošiūrėlė. Po vedamuojų žodžių pasirašęs Jurgis Juozas, kaip „lietuvių tautos tarnas“. Yra tai garsusis knygnešio „niekad nesugauto“ Jurgio Bieliako –

Bielinio pseudonimas, – iš daugelio jo pseudonimų. Brošiūrėlė spausdinta, kaip teko sužinoti Vilniuje, 1916 metais, taigi per žiauriausį vokiečių okupacijos laiką. <...> Ši nežinoma, užsimetusi brošiūrėlė yra, be abejo, charakteringu indėliu į mūsų didžiojo karo terionių istoriją ir dar vienu didžiojo knygnešio apibūdinimo bruožu.“³

Kraštotyriminkai K. Misius ir B. Kaluškevičius apgailestavo, kad jiems nepavyko šios knygėlės aptikti Lietuvos bibliotekose, tačiau neabejojo, kad žurnalistas, leidinio „Karys“ redakcijos narys S. Butkus ir knygnešystės tyrinėtojas, knygnešys P. Ruseckas savo rankose ją turėjo. Šiandien galime drąsiai teigti, kad savo rankose ją turėjo ir istorikas A. Tyla, išsaugojęs brošiūrėlę ir taip leidęs dar vienu faktu papildyti lietuvių knygotyra.

Prėjus beveik trims dešimtmečiams po J. Petronio kvietimo tyrinėtojams atsiliepti, brošiūrėlė surasta mokslininko A. Tylos asmeninėje bibliotekoje. Joje saugomi istoriniai dokumentai, žmonių prisiminimai yra neįkainojama vertybė tyrinėjant knygnešių veiklą.

Audronė Berezauskienė

Anykščiu L. ir S. Didžiulių viešosios bibliotekos
Krašto dokumentų ir kraštotyros skyriaus vedėja

Brošiūrėlė „Maldos taikai išprašyti (į šv. Jackų)“ parengė knygnešys J. Bielinis.

¹ Petronis, Jonas. Vieno giesmynėlio žūtis. *Literatūra ir menas*, 1997, gegužės 10, p. 4–5.

² Misius, Kazys, Kaluškevičius, Benjaminas. *Didysis knygnešys Jurgis Bielinis*. Vilnius, 2006, p. 234–236.

³ Ruseckas, Petras. *Maldos taikai išprašyti (į šv. Jackų)*. *Lietuva*, 1926, rugpj. 10, p. 2–3.